

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ο παρθενικός χορός

— Ήρθε η Ματώ, έκανε χαρές η Μαρίτσα μόλις άκουσε το συνθηματικό χτύπημα με τη σιδερένια γροθίτσα τής κάτω εξώπορτας, «τακ-τακ - τακ-τακ». Τώρα, τώρααα, έρχομαιαιαι, τώρααα, έβαλε τις φωνές και πήρε κατρακύλα την ξύλινη σκάλα για να της ανοίξει.

— Εντάξει, Μαρίτσα; Είναι όλα έτοιμα; Κι οι καφέδες στο μπρίκι, τη ρώτησε η Ματώ χαμογελαστή-χαμογελαστή, με τη μουσταρδί μπερτούλα της κρεμασμένη στο χέρι.

Η ευτυχισμένη ώρα του απογευματινού καφέ στην μπροστινή κυκλική βεράντα του σπιτιού. Μια συνήθεια που η οικογένεια του Αντριώτη τηρούσε με ιεροτελεστική επισημότητα όλους τους καλοκαιρινούς μήνες. Από τα τέλη Μάη ως τις αρχές Οκτώβρη, όσο κρατούσαν ακόμα οι χλιαρές φθινοπωριάτικες ζεστούλες. Καθημερινά και ανελλιπώς την ίδια πάντα ώρα. Παρόντες όλοι, καθισμένοι στις πλιάν πολυθρόνες γύρω από το χαμηλό τραπεζάκι με το βασιλικό στη μέση. Ο καθένας στη θέση του, ίδια πάντα κι αυτή, ιεραρχική θα 'λεγε κανείς. Στη μέση ο Αριστείδης, δεξιά του η Ευρυδίκη, αριστερά του η Ματώ, η οποία, συνεπής στο ραντεβού τους, κατέφθανε σεινάμενη-κουνάμενη, και δίπλα της η Καλομοίρα, η κανακάρρα τους. Κι ολόγυρά τους γλάστρες μ' ανθισμένα λουλούδια. Πολλά

και ποικίλα λουλούδια. Το καθένα με το χρώμα του, με το ξεχωριστό του άρωμα. Η γκρενά βοκαμβίλια φτάνει φοροτολογώντας ως πάνω από την μπαλκονόπορτα, ενώ ο κισσός, που απλώθηκε και θέριαψε, έχει κρύψει το μισόν και περισσότερο τοίχο. Η Μαρίτσα έφερε τους καφέδες στο μεγάλο ασημένιο δίσκο. Μαζί τους απαραίτητο πάντα το γλυκό του κουταλιού –καρυδάκι ή λεμονάκι ως επί το πλείστον–, που το ήθελε ο Αριστείδης για να λιγοστεύει η πικράδα του καπνού στο στόμα του ύστερα απ' το λιγοστό υπνάκο του μεσημεριού.

— Έλα, φέρε τον καφέ σου και συ να τον πιούμε όλοι μαζί παρέα, πρότεινε στη Μαρίτσα, που της άρεσε πολύ να συμμετέχει σ' αυτήν την οικογενειακή σύναξη του καλοκαιριού.

— Αριστείδη, τι λες; αντέδρασε αμέσως η Ευρυδίκη.

— Γιατί, βρε γυναίκα; Θα μας φάει το άμοιρο; Άσ' το να χαρεί κι αυτό λιγουλάκι.

— Μα, να βλέπει ο κόσμος... Κυρές και δούλες ένα.

— Πάψε, Ευρυδίκη. Δούλα, άκου δούλα! Δικός μας άνθρωπος είναι. Για όλους μας νοιάζεται το καφερό.

Ξεθαρρεμένη η Μαρίτσα απ' τη μεγαλοφυχία του κυρίου της, έφερε τρέχοντας τον καφέ της στο μπαλκόνι. Μαζί και το σκαμνάκι της για να καθίσει. Βέβαια, κάπως ξέμακρα απ' τους υπόλοιπους, σε μια απόσταση κοινωνικής ισορροπίας, αλλά δεν την ένοιαζε καθόλου γι' αυτό. Κοντά τους να 'τανε κι ας ήταν και με το κορμάκι της διπλωμένο στο σκαμνί της, σαν να ετοιμάζεται να ποδονίψει την νταρντάνα Ευρυδίκη. Χρόνια τώρα, σχεδόν από μικρό κορίτσι –αν όχι από την ώρα που γεννήθηκε– συνήθισε σ' αυτήν την τακτική της υποταγής. Τόσο που με τον καιρό να μην μπορεί η αγαθή ταπεινότητά της να ζήσει και αλλιώς.

Αφού ήπιαν τον καφέ τους απολαμβάνοντας και την τελευταία γουλιά, ήρθε η ώρα να φύγει ο Αριστείδης για το μαγαζί του. Σηκώθηκε απ' την πολυθρόνα, αφού πρώτα ανακάτωσε με την παλάμη του τα φύλλα του βασιλικού στο τραπεζάκι. Ύστερα έφερε το χέρι του κοντά στη μύτη, «αχ» έκανε και μεθυσμένος καθώς ένωσε απ' τη μυρουδιά του τη δυνατή θυμήθηκε κάνα-δυο δημοτικά στιχάκια, τα οποία κολάκεψαν πολύ τη συμβία του την Ευρυδίκη. «Βασιλικός κι αν μαραθεί, τη μυρουδιά την έχει» κι ένα άλλο στη συνέχεια «βασιλικός πλατύφυλλος με τα σαράντα φύλλα, σαράντα κι αν σ' αγάπησαν, πάλι εγώ σε πήρα».

Μαζί του σηκώθηκε και η Ματώ. Πάντα έτσι έκανε, κάθε φορά που έφευγε ή ερχόταν ο Αριστείδης στο σπίτι. Η ίδια κίνηση. Η Ματώ σούζα στο ποδάρι. Μετά τη θριαμβευτική αναχώρηση του πάτερ φαμίλια, η Μαρίτσα μάζεψε τ' αδειανά φλιτζανάκια, τα ποτήρια, τα κουταλάκια του γλυκού και αποσύρθηκε στην κουζίνα να τα πλύνει. Η Καλομοίρα, τράβηξε λίγο πιο πέρα την πολυθρόνα της, τένωσε αναπαυτικά το κορμί της στο καποτένιο ύφασμα, άπλωσε τα πόδια της στο σκαμνάκι της Μαρίτσας, αφού με το φαράδιχο παντελόνι που φορούσε, λόγω μόδας, δεν υπήρχε κίνδυνος να βγάξει «πονηρές φωτογραφίες» από δω πάνω, και βάλθηκε να ξεφυλλίζει εναγωνίως το καινούργιο τεύχος του *Θησαυρού*, που μόλις σήμερα κατέφθασε στα περίπτερα από τας Αθήνας.

Χαμογέλασε με τη γελοιογραφία της Χοντλής και του Ζαχαρία, «σαν να φέρνουνε λίγο στην Ευρυδίκη και τον Αριστείδη», ξαναχαμογέλασε κι ύστερα έπεσε με τα μούτρα στη συνέχεια του αισθηματικού σινερομάντζου αμερικανικής προελεύσεως. Οι δυο αδελφές έπιασαν τα πλεκτά

τους. Άρχισαν να πλέκουν γρήγορα-γρήγορα μετρώντας τις θηλιές με το νου, αφού τα μάτια τους χάζευαν πάνω απ' τα πρεσβυωπικά γυαλιά τους την κίνηση του δρόμου. Ήταν η ώρα που έφτανε απ' τον Πειραιά ο «Θεμιστοκλής», το καράβι της γραμμής, που εκτελούσε ανελλιπώς δύο δρομολόγια την εβδομάδα. Τα αμαξάκια πηγαينوέρχονταν βιαστικά στο λιμάνι, με τα στολισμένα αλογάκια τους να τρέχουν λαχανιασμένα για το μεροκάματο του καροτσιέρη. Και να τρίζουν τα πεταλάκια τους ρυθμικά πάνω στο δρόμο, πλάι-πλάι με τη θάλασσα, και να λάμπουν τα χαϊμαλιά τους πολύχρωμα απ' τον ήλιο που βασίλευε αντίκρυ στο πέλαγος. Σε λίγο πέρασε και η υδροφόρα του δήμου καταβρέχοντας το δρόμο – να 'ναι έτοιμος για τη βόλτα.

Πρώτοι-πρώτοι βγήκαν οι φαντάροι και τα κοριτσόπουλα από τις γύρω γειτονιές με τα τσίτινα φουστανάκια και με μια σακούλα πασατέμπο το καθένα στο χέρι. Οι μεγάλοι έβγαιναν αργότερα, μόλις νύχτωνε, ενώ οι αρχοντονοικοκυραίοι μόνο τις Κυριακές και τις γιορτές. Τότε έβγαινε και η οικογένεια του Αντριώτη. Ο Αριστείδης με το κουκουλάριχο κοστούμι του, η Ευρυδίκη με τη λευκή καπελαδούρα και τα δαντελένια γαντάκια της, στη μέση η Καλομοίρα, ντυμένη στην τρίχα με ό,τι πιο ακριβό υπήρχε στην αγορά. Η Ματώ δεν τους ακολουθούσε ποτέ στον κυριακάτικο περίπατό τους. Προτιμούσε να μένει μόνη της στο μπαλκόνι του πατρικού της, δυο τετράγωνα πιο πέρα, και ν' ακούει ώς αργά τα μεσάνυχτα τα τραγούδια του Φανίκου απ' τον «Μπάτη». Έσβηνε το φως, άνοιγε τέρμα την ξύλινη σεζλόνη, ξάπλωνε φαρδιά-πλατιά και παραδινόταν στις ρομαντικές της αναπολήσεις. Η καλύτερή της ώρα. Με τι όρεξη περίμενε να 'ρθει το καλοκαίρι, να φτιά-

ξει ο καιρός, ν' ανοίξει ο «Μπάτης», να πάρει κι ο Φανίκος το μαντολίνο και τον τηλεβόα του υπό μάλης και ν' ανηφορίσει από τας Αθήνας κατά τα μέρη τους, δεν λέγεται. Αχ, τι όμορφα που τραγουδούσε ο Φανίκος! Σαν μελωδίες των Σεραφείμ και των Χερουβείμ η φωνή του έφτανε στ' αφτιά της κι έμπαινε βαθιά, πολύ βαθιά στην ψυχή της, αχ, να 'ναι καλά ο Φανίκος και το μαντολίνο του, αχ, αχ, αχ, την έπαιρνε το ξημέρωμα με τα «αχ» της.

Σιγά-σιγά, με το τέλειωμα της μέρας, γέμισε η παραλία κόσμος. Άρχισαν να παίζουν τα γραμμόφωνα από τα καφενεία, βγήκε και ο Μάριος με τη λατέρνα του κουρντισμένη στο «Τραμ το τελευταίο».

— Αχ, γέρασε ο έρημος, αναστέναξε η Ευρυδίκη βλέποντάς τον να 'ρχεται κουτσαίνοντας στο πλατύ πεζοδρόμιο. Θυμάσαι, Ματώ, τι γλέντι κάναμε στον αρραβώνα μου με τη λατέρνα του; Ήταν ωραίος νέος τότε. Μην κοιτάς τώρα που έχασε το ποδαράκι του. Και πώς σε γλυκοκοίταζε... το θυμάσαι;

— Τα τυχερά, αδελφή... τα τυχερά. Τώρα, χάσαμε κι οι δυο το τραμ το τελευταίο.

— Απ' το κεφάλι σου... Εσύ τη διάλεξες τη μοναξιά σου.

— Είπαμε, τα τυχερά... τα τυχερά. Άσ' τα, αυτά πάει, περάσανε... Τώρα έχουμε άλλο θέμα να συζητήσουμε. Το κορίτσι μας μεγάλωσε... μάλλον ήρθε ο καιρός να κοιτάξουμε για κάνα γαμπρό.

— Νωρίς είναι ακόμα.

— Καλύτερα να την παντρέψουμε νωρίς, να προφτάσουμε εγγόνια. Μεγάλοι άνθρωποι είμαστε.

— Μα ούτε δυο μήνες δεν έχει που τέλειωσε το γυμνάσιο. Τι; Απ' το δάσκαλο και στον άντρα; Έχει καιρό. Μικρή είναι ακόμα.

— Μικρή δεν είναι. Σε τρεις μήνες κλείνει τα δεκαοκτώ. Ή μικρός-μικρός παντρέψου ή... άσ' τα... άσ' τα να πάνε στην ευχή...

Και μιας που η Καλομοίρα είχε έρθει σε ηλικία γάμου σύμφωνα με τη γνώμη της Ματώ, βάλθηκαν οι δυο αδελφές να ψάχνουν για τον επίδοξο νέο που θα συντρόφευε στη ζωή τη νεαρή αρχοντοπούλα του Αντριώτη. Συζητούσαν με σοβαρότητα κι αίσθημα ευθύνης, διότι ο γαμπρός έπρεπε να είναι από τζάκι κι όχι κανέννας παρακατιανός που δεν έχει πού την κεφαλήν κλίνει, κατά τα λεγόμενα της Ευρυδίκης.

Η Καλομοίρα, αν και συνεπαρμένη από τις δραματικές εξελίξεις του σινερομάντζου, τις άκουγε μισοχαμογελώντας. Γούστο που είχανε καθώς περιλάβανε όλα τα παλληκάρια της πόλης κι άρχισαν να τα περνάνε από φίλο κόσκινο. Μέχρι δευτέρας και τρίτης γενεάς.

— Του τάδε η μάνα πέθανε από φυματίωση. Δεν ξέρεις. Μπορεί να έχει το μικρόβιο μέσα του.

— Του άλλου ο παππούς ήτανε γυναικάς. Α πα πα, τι θέλουμε να μπλέξουμε με τέτοιο πρόστυχο σόι;

— Ούτε κι ο γιος του Ράπτη μας κάνει. Μια πρώτη του ξαδέλφη, η Αγαπία καλέ, πέθανε στο τρελοκομείο. Μάλλον έχουνε την τρέλα κληρονομική... Να το κάψουμε το κορίτσι μας...

— Ο γιος του Στεργίδη πώς σου φαίνεται, Ευρυδίκη; ρώτησε διστακτικά η Ματώ.

Εδώ η Ευρυδίκη μόρφασε περιφρονητικά.

— Ποιος; Ο Παναγιώτης; Α, μπα... δεν λέει τίποτα.

— Ε, πώς, κοτζάμ τυπογραφείο έχει δικό του με στρωμένη δουλειά και πολλά λεφτά.

— Ναι, αλλά ξεχνάς, Ματώ, ότι ο πατέρας του που-

λούσε εφημερίδες στους δρόμους πριν φτιάξει το τυπογραφείο. Δεν είναι μεγάλο σόι... άσ' τον... άσ' τον...

— Ο Θανάσης του Χατζή; Καλό παιδί. Σπουδάξει νομικά και μια μέρα θ' αναλάβει το συμβολαιογραφείο του πατέρα του.

— Καλός είναι, αλλά αδημιούργητος. Βάλε δυο χρόνια ώσπου να τελειώσει τις σπουδές του, μετά να πάει στρατιώτης... πού να τον περιμένεις; Μέχρι τότε η Καλομοίρα μας θα έχει και παιδιά.

— Σωστά, συμφώνησε και η Ματώ.

— Αχ, κανένας απ' όσους βρήκαμε δεν μας κάνει, κανένας, κανένας, κατέληξε αναστενάζοντας η Ευρυδίκη ύστερα από ένα μικρό διάλειμμα σιωπής, ίσα-ίσα για ν' αλλάξουνε σειρά στα πλεκτά τους.

Η Ματώ κοίταξε να διευκολύνει την κατάσταση.

— Ε, τότε να φάξουμε για κανέναν ξένον. Τόσοι υπάλληλοι είναι φερμένοι στην πόλη μας.

Τα μισά μάτια της Ευρυδίκης πετάχτηκαν αγριεμένα πάνω απ' τα γυαλιά της.

— Τι είπες, Ματώ; Δημόσιο υπάλληλο; Τρελάθηκες τελείως, μωρέ αδελφή; Να πάρει η κόρη μας δημόσιο υπάλληλο με τρεις κι εξήντα το μήνα; Δεν θα 'μαστε καλά... Βρε, η Καλομοίρα σήμερα είναι η πιο πολύφερνη νύφη στην πόλη. Τίποτα δεν της λείπει. Νιάτα, ομορφιά. Και καλά προικισμένη. Λίγα παίρνει; Το σπίτι μας, το μαγαζί μας, μετρητά κι όσα κομμάτια γης έχει αγορασμένα ο πατέρας της.

— Σάμπως και τα δικά μου υπάρχουντα, μια μέρα των ημερών, αυτή δεν θα τα κληρονομήσει; Έκανε η Ματώ τη δική της προικιά προσφορά όσο η Ευρυδίκη με ύφος μελιστάλαχτο συνέχιζε τα παινέματα της κανακάρας της.